

UWAGI METODYCZNE

ŹRÓDŁA I ZAKRES DANYCH. OBJAŚNIENIA PODSTAWOWYCH POJĘĆ

1. Tablice opracowano na podstawie:

- a) bilansów stanu i struktury ludności **faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (NSP 2002) przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. - ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych uzyskiwanej z cyklicznie przeprowadzanych badań, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
- b) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji - o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL - Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- c) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego - o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- d) sprawozdawczości sądów okręgowych - o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach orzeczonych i zniesionych;
- e) wyników badania GUS dotyczącego stanu i struktury ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Badanie to jest prowadzone cyklicznie według stanu w dniu 31 XII każdego roku.

Do **ludności faktycznie zamieszkałej** w danej jednostce podziału terytorialnego zalicza się ludność zameldowaną na pobyt stały i faktycznie tam zamieszkałą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące, do 2005 r. - ponad 2 miesiące). **Ludność zameldowana na pobyt stały** w danej jednostce podziału terytorialnego, ale faktycznie przebywająca w innej jednostce (zameldowana w niej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące, do 2005 r. - ponad 2 miesiące) ujmowana jest jako ludność faktycznie zamieszkała w tej jednostce podziału terytorialnego, w której jest zameldowana na pobyt czasowy. Dane o ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące, do 2005 r. - ponad 2 miesiące uzyskiwane są z cyklicznie przeprowadzanych przez GUS badań.

W bilansach stanu i struktury ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia się wyników badania przyjazdów do Polski i wyjazdów z Polski na pobyt czasowy.

2. Roczny przyrost rzeczywisty ludności stanowi sumę przyrostu naturalnego, salda migracji stałej i różnicy w saldzie migracji czasowej ponad 3 miesiące (do 2005 r. ponad 2 miesiące).

3. W ludności według ekonomicznych grup wieku są wyróżniane 3 podstawowe kategorie wieku: przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny.

Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się mężczyzn w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18-44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność **w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność **w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

4. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano następująco:

- małżeństwa - według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku, gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem);
- separacje - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo. W przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża. Jeżeli oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą, takich przypadków nie uwzględnia się;
- rozwody - według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo. W przypadku, gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka. Jeżeli oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieszkali za granicą, takich przypadków nie uwzględnia się;
- urodzenia - według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka;
- zgony - według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

5. Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego - dekret z dnia 25 IX 1945 r. - Prawo małżeńskie (Dz. U. 1945, Nr 48, poz. 270). Od 1999 r. - na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) - w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego, zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

6. Na mocy ustawy z dnia 21 maja 1999 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 532), od 16 XII 1999 r. została wprowadzona instytucja **separacji**. Orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, z dwoma wyjątkami:

- małżonek pozostający w separacji nie może zawrzeć małżeństwa,
- na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka o zniesieniu separacji.

Orzeczenia o zniesieniu separacji wystąpiły po raz pierwszy w 2005 r. W 2008 r. w kraju zostały zniesione 252 separacje. W województwie małopolskim - 14: w podregionie krakowskim - 2, w podregionie nowosądeckim – 1, w podregionie oświęcimskim – 2, w podregionie tarnowskim - 1 oraz w podregionie m. Kraków - 8.

7. Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

8. **Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

9. **Współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

10. Przez migracje wewnętrzne rozumie się zmiany miejsca pobytu (stałego lub czasowego), polegające na przekroczeniu granicy jednostki administracyjnej w celu osiedlenia się. Informacje te nie obejmują zmian adresu w obrębie tej samej gminy z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na miasto i wieś.

Do migracji wewnętrznych zalicza się także przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie.

11. Użyte w tablicach określenia „**napływ**” i „**odpływ**” należy rozumieć odpowiednio jako nowe zameldowania na pobyt stały i wymeldowania z pobytu stałego.

12. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI - zameldowanej na pobyt stały.

POZOSTAŁE UWAGI

13. Prezentowane w opracowaniu dane według jednostek administracyjnych podano w podziale terytorialnym uwzględniającym trójstopniowy podział kraju (województwa, powiaty, gminy), obowiązującym w dniu 31 XII w latach, których informacje dotyczą. Wyjątek stanowią lata 2000-2001, dla których w związku z uwzględnieniem wyników NSP 2002, przyjęto podział terytorialny według stanu w dniu 31 XII 2002 r.

W tablicach zastosowano następujące skróty dla oznaczenia:

- „m.” - gminy miejskiej,

- „gm. w.” - gminy wiejskiej,

- „gm. m-w.” - gminy miejsko-wiejskiej.

Przez „miasta” rozumie się obszar położony w granicach administracyjnych tych jednostek, przez „wieś”

- pozostałe terytorium kraju.

14. Od 1 I 2008 r. nastąpiła zmiana Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych na poziomie NTS 3 (podregionów), wprowadzona Rozporządzeniem Rady Ministrów dnia 14 listopada 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573), zwiększająca liczbę podregionów w województwie małopolskim z 3 do 5: krakowski (powiaty: bocheński, krakowski, miechowski, myślenicki, proszowicki, wielicki), m. Kraków (miasto Kraków), nowosądecki (powiaty: gorlicki, limanowski, nowosądecki, nowotarski, tatrzański, miasto Nowy Sącz), oświęcimski (powiaty: chrzanowski, olkuski, oświęcimski, suski, wadowicki) i tarnowski (powiaty: brzeski, dąbrowski, tarnowski, miasto Tarnów).

15. Liczby względne - (wskaźniki, odsetki), obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

16. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości „ogółem”.

17. Nazwy „województwo małopolskie” i „Małopolska” używane są zamiennie.